



زنان جهان

تحقیق و تنظیم:
آسیه میرآقایی



عربی خاورمیانه و شمال آفریقا به این نکته توجه دارند. چرا که می‌دانند اقدامات و سیاست‌های مصر بر جهان عرب بی‌تاثیر نخواهد بود.

احیای عظمت مصر در زمان عبدالناصر

به لحاظ تاریخی، مصر همواره در معرض حمله و استیلای مهاجمان خارجی قرار داشته است. آشوری‌ها، ایرانی‌ها، رومیان، اعراب، عثمانیان، فرانسویان و انگلیسی‌ها به ترتیب مصر را تحت اشغال خود در آورده‌اند. در سال ۱۹۳۶ بعد از امضای پیمان میانه مصر و انگلیس، مصر از سلطه خارجی‌ها آزاد شد و تحت حکومت «ملک فاروق» قرار گرفت. در سال ۱۹۲۵ با کودتای افسران آزاد که به رهبری «جمال عبدالناصر» روی داد نظام جمهوری برقرار شد و به فاصله یکسال

● طبق ماده قانونی

مصوب ۱۹۷۹ مصر،

سکراسی نمایندگی

مجلس برای زنان در

نظر گرفته شد و تعداد

زنان پارلمان مصر را به

سی و هفت نفر رساند.

مشارکت سیاسی زنان در مصر؛ تجربه گذشته و موانع موجود

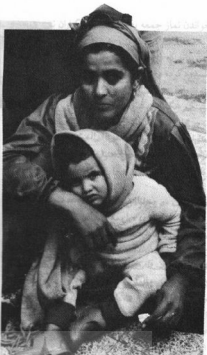
مقدمه

پس از آن، نظام جمهوری برقرار شد و بحران سوئز، وحدت عربی و بین‌المللی‌سازی جنبش عدم تعهد همگی از جمله تحولات و اقدامات دوران «ناصر» بوده که موجب بازگشت عظمت گذشته مصر شد. در دوران زمامداری «ناصر» طرح‌های مختلفی برای صنعتی کردن مصر به اجرا درآمد که به دلیل تحولات سیاسی خاورمیانه چندان کامیاب نبودند. بعد از «ناصر» و «انور سادات» رئیس‌جمهور مصر شد که سیاست نزدیکی به غرب، درهای باز و لیبرالیزه کردن مصر را در پیش گرفت. وی توسط یکسری از نظامیان مذهبی مصر به نام «خالد اسلیمی» به قتل رسید.

پس از مرگ وی «حسینی مبارک» معاون وی به ریاست جمهوری رسید. وی سعی کرد نظام آزادی که سادات شروع کرده بود را گسترش دهد. اما دیکتاتری مصری در این دوران حداکثر در حد آزادی مطبوعات است و احزاب برای فعالیت با مشکلات متعددی روبرو هستند. در حال حاضر مصر برای رشد و پیشرفت با

کشور مصر در شمال قاره آفریقا و در کنار دریای مدیترانه و سرخ قرار دارد. وسعت آن ۱/۰۰۱/۲۸ کیلومتر مربع است از حیث وسعت، بیست و هشتمین کشور جهان محسوب می‌شود. بنیادین شناسان معتقدند که تمدن‌ها در کناره رودخانه‌ها و دریاها پدید آمده و هرگاه سرانجام تمدن گمشده را می‌گیرید آن را در کنار مسیل‌های آب بجویند. از این‌روست که تمدن قدیمی مصر نیز پیرامون رود نیل، بزرگترین رود جهان شکل گرفت. و مدنیت در جلوه‌های مختلفش در کنار نیل پدید آمد و نیل سرچشمه حیات مدنی و رونق اقتصادی مصر شد و به مصر بزرگی و اعتلا بخشید؛ تا حدی که هنوز آثار آن باقی است و علی‌رغم مشکلات فراوان سیاسی، اقتصادی و اجتماعی که مصر با آن دست به گریبان است، همچنان مرکز ثقل جهان عرب محسوب می‌شود و بسیاری از کشورها در برنامه‌ریزی‌های خود در خصوص کشورهای

۶۲/۵ درصد زنان مصری در شهرها و ۸۰ درصد در مناطق روستایی بی‌سوادند و این امر موجب بی‌اطلاعی آنان از اوضاع سیاسی، انزوا و عدم مشارکتشان در امور سیاسی می‌شود.



• حمایت خارجی از طالبان و اختلاف گروه‌های جهادی
بسیارتر من عامل موفقیت طالبان است.

• طالبان ضمن اعلام بازگشایی دانشگاه کامل اعلام کرد که دختران حق حضور در دانشگاه را ندارند.

• زنان به دستور طالبان بدون عتر شرمی و تنها و بدون همراهی

مخبره حق خروج از منزل و سفر و ملاقات با اقارب و سرانگشتن به شایعی

بسیارتر من عامل موفقیت طالبان است.
• طالبان بدون عتر شرمی و تنها و بدون همراهی
مخبره حق خروج از منزل و سفر و ملاقات با اقارب و سرانگشتن به شایعی

داشتند. در سال ۱۹۶۲ این تعداد به هشت نفر رسید که مجدداً در سال ۱۹۶۸ به شش نفر کاهش یافت. به دلیل مشکلات موجود بر سرراه مشارکت سیاسی زنان، طبق ماده قانونی مصوب ۱۹۷۹ سی‌کرسی نمایندگی مجلس برای زنان در نظر گرفته شد و تعداد زنان پارلمان مصر را به سی‌وهفت نفر رساند. زنان مصر، اگر چه نیمی از جمعیت مصر را تشکیل می‌دهند اما ۲ درصد در پارلمان حضور دارند.

این مشکل زمانی خود را نشان می‌دهد که به آمار مربوط به حوزه‌های رای‌گیری دقت شود. به‌عنوان مثال در سال ۱۹۸۶ تعداد رای دهندگان ثبت‌نام کرده در حوزه‌ها ۲۲ میلیون نفر بود که از این تعداد ۳/۸ میلیون آنها زن بودند. در ۱۹۸۹ این تعداد به ۵ میلیون رسید. با این وجود درصد مشارکت آنها بیش از ۷ درصد شد. طی انتخابات سال ۱۹۹۰ تعداد زنان ثبت‌نام کرده در حوزه‌های رای‌گیری ۱۵/۸ میلیون رسید اما درصد مشارکت به ۶ درصد کاهش یافت. نتایج نمایندگان مجلس نیز، ۲۶۷۶ نفر بودند که تنها ۴۲ نفرشان زن بودند.

موانع بسیاری روبرو است. نرخ رشد بالای جمعیت، نرخ رشد پایین اقتصادی، بیکاری، تورم، قروض خارجی و فعالیت گروه‌های اسلامی مهم‌ترین دشواری‌ها و موانع مبارک در اجرای سیاست‌های می‌باشد.

زن و سیاست

صرفنظر از نقش و جایگاه زنان در تاریخ کشور مصر، که گروهی به دوران فرامیخته، و تأثیر زنان بر سیاست‌گذاری کشور ارجاع می‌دهند، فعالیت عمده زنان در تاریخ اجتماعی و سیاسی مصر به قرن بیستم برمی‌گردد. اولین نشانه‌های فعالیت عمده زنان در انقلاب ۱۹۱۹ به صورت تظاهرات و شورش‌هایی علیه استعمارگران بود. مرحله حضور زنان مصری، مرحله پس‌مدرنیسم مشارکت در انقلاب ۱۹۵۲ است. زنان، حق سیاسی برابر با مردان را در سال ۱۹۵۶ بعد از یک دوره طولانی تلاش فمینیست‌های مصری به دست آوردند. با این وجود میان کسب حق مشارکت سیاسی با واقعیت مشارکت سیاسی زنان فاصله بسیاری وجود دارد. مشارکت سیاسی، زنان مصری به ۲۷/۹ درصد می‌رسد. در سال ۱۹۵۷ یعنی یکسال پس از اعضای حزب، به زنان تنها ده نماینده زن در مجلس حضور

دلایل فعالیت سیاسی کم‌رنگ زنان مصری
در پاسخ به این پرسش که چرا از کل جمعیت ۶۳ میلیونی مصر که نیمی از آنان زن هستند، تعداد بسیار اندکی در فعالیت‌های سیاسی مشارکت دارند باید گفت که عوامل مختلفی مانع فعالیت سیاسی زنان است که دو دسته از مهم‌ترین این عوامل عبارتند از: عوامل اجتماعی و عوامل اختصاصی مربوط به زنان که به ترتیب به عوامل فوق‌الذکر می‌پردازیم.
دسته اول، عوامل اجتماعی است که مانع فعالیت زنان می‌باشد و عبارتند از: افکار و مفاهیم قدیمی که نقش زنان را به نقش همسری و مادری محدود می‌کند و دیگر تبلیغات منفی علیه فعالیت اجتماعی یا سیاسی بانوان. بسیاری از افراد و گروه‌های اجتماعی در مصر مخالف فعالیت سیاسی بانوان هستند و علیه آنان



تبلیغات می‌کنند. به عنوان مثال، برخی گروه‌های اسلامی همچون التکفیر والهجرة، به طو رکلی با هر نوع فعالیت سیاسی، اجتماعی زنان مخالفتند و زنان را در چارچوب منزل منحصر و محدود می‌دانند. افکار سنتی رایج و غالب در خصوص زنان از مهمترین عوامل عدم مشارکت فعال زنان محسوب می‌شود.

دسته دوم از عوامل، مختص خود زنان است که به سطح معلومات و افکار باتوان برمی‌گردد. درصد بالای بیسوادی زنان که بالغ بر ۶۲/۵ درصد در مناطق شهری و ۸۰ درصد در مناطق روستایی است موجب بی‌اطلاعی از اوضاع سیاسی، اتزوا و عدم مشارکت سیاسی آنان می‌شود. محرومیت زنان از تحصیل (خصوصاً در میان اقشار پایین و روستایی)، فقدان تجربه و اعتماد به نفس و مسئولیت دوگانه زنان در منزل و خارج از منزل از عمده موانع مشارکت سیاسی زنان است. از سوی دیگر نگرش‌های غالب فرهنگی در مصر حاکی از آنست که مصریان سیاست را اساساً یک کار مردانه می‌دانند که با طبیعت ظریف زن هم‌انگهی ندارد. در این میان، عدم حمایت از زنان و معرفی کاندیداهای زن از جانب احزاب و اتحادیه‌های تجاری خود عامل دیگری در تقویت این نحوه تفکر است.

اما عوامل فوق بدین معنا نیستند که در حال حاضر زنان در صحنه سیاست وجود ندارند، بلکه با تلاش‌های بسیار و نشان دادن لیاقت‌های خود توانسته‌اند حتی برخی پست‌های سیاسی رایبه خود اختصاص دهند. از سال ۱۹۶۲ به بعد سه زن عضو کابینه بوده که هر سه، مدرک دکترا داشته‌اند و هر سه، پست‌های یکسانی به دست آورده‌اند، آنها وزیر امور اجتماعی برای یک دوره متفاوت از ۳ تا ۸ سال بوده‌اند. در حال حاضر دو زن متصدی پست وزارت هستند. وزیر امور اجتماعی و وزیر آموزش عالی.

از سال ۱۹۶۱ زنان در پست‌های دیپلماتی فعال بوده‌اند. در وزارت امور خارجی ۱۲۳ زن شاغل هستند که عددهای از آنها به مقام مشاور و وزیر و مقام سفارت راه یافته‌اند.

جدول زیر میزان حضور زنان در فعالیت‌های سیاسی اجتماعی را نشان می‌دهد.

۲/۲ درصد از زنان در پارلمان حضور دارند
۱۳ درصد در رده‌های بالای پست‌های اداری و
مشاغل دولتی قرار دارند
۳ درصد در احزاب سیاسی فعالیت می‌کنند؛

● پوشش سنتی زنان مصر نوعی چادر است که سرتاپای آنها را می‌پوشاند و نقابی به روی صورت آنان می‌افکند که در سال گذشته میلادی دادگاه عالی مصر استفاده از آن را ممنوع اعلام کرد.

۵۲/۳ درصد در مشاغل علمی (استاد دانشگاه یا هیأت علمی) هستند؛

۱۴/۵ درصد در مستندیکاهای کارگری و شغلی فعال‌اند؛
۱۲۳ نفر در هیأت‌های دیپلماتی هستند؛
۲ نفر در مقام وزارت قرار دارند. (۷)

پوشش زنان مصر

نظر علمای والاژه نسبت به حضور زنان در خارج از منزل آنست که اگر با پوشش اسلامی بیرون از منزل بروند و مطابق قانون اسلام عمل نمایند و از ارتباط غیر ضروری با مردان بپرهیزند، اشکالی ندارد.

پوشش سنتی زنان مصر نوعی چادر است که سرتاپای آنها را می‌پوشاند و نقابی بیرونی صورت آنان می‌افکند که البته در ۱۸ می ۱۹۹۶ دادگاه عالی قانونی مصر استفاده از چادری که صورت را می‌پوشاند را ممنوع اعلام کرد.

مطابق رای ایسن دادگاه «نقاب» (Nigab)، پوشش اسلامی نیست (۱). آنچه امروزه زنان مصری می‌پوشند چیزی است که به عربی «الزبی» (Alzbyy) می‌نامند. جوان مصری از ۱۲ سالگی حجاب را برمی‌گزیند که عبارت است از یک پیراهن و شلوار و یا یک دامن ماکسی بلند و روسری. رنگ‌های انتخابی عموماً ساده‌اند (۲).

المشاعر و هبیهة نائقة
شعاع و عتساع و رطبة هبا
بنا لیسعة نغان خالقة
یا لیسعة نغان خالقة
تک لیسعة ریسعة و عتساع
تساع نغان ریسعة

البته بخش عمده‌ای از زنان مصری بعد از آشنایی با غرب و سیاست دمکراتیزه کردن اجتماع از حجاب اسلامی برخوردار نبوده و به سبک غربی لباس می‌پوشند.

در دهه اخیر تمایل عمومی به استفاده از حجاب افزایش یافته است. به‌عنوان مثال در سال ۱۹۹۳ به ناگهان نشریات از جریان گسترده گرایش به حجاب در میان هنرپیشه‌های مصر صحبت کردند. حدود بیست هنرپیشه و خواننده زن مصری حجاب را برگزیدند و از آن به بعد در صحنه هنر، با رعایت حجاب و اصول اسلامی ظاهر شدند.^(۱۱)

بسیاری از ناظران و کارشناسان به افزایش تعداد افراد محجبه در مراکز عمومی، مدارس و دانشگاهها اتراف می‌کنند که این امر، نشانگر افزایش نفوذ اسلام و گسترش اشتیاق به برگزیدن حجاب است.

وضعیت اقتصادی بانوان مصری

زنان مصری حقوق‌دار در خارج از منزل را پیش از کسب حق رای داشتند. مطابق قانون اسلامی، زنان حق داشتن و اداره ثروت شخصی را دارند. و این امتیاز بزرگی برای زنان جهت ورود به عرصه اقتصاد و فعالیت اقتصادی شخصی است.

تحصیلات برای زنان مصری به‌عنوان شرط موفقیت ضروری به‌نظر می‌رسد. مطالعات اخیر در مورد زنان نشان می‌دهد که متغیر تحصیلات موجب رشد نرخ استخدام زنان از دهه ۶۰ به بعد است.

نرخ و شاخص‌های رشد فعالیت اقتصادی زنان طی سال‌های ۹۰-۱۹۷۰ مطابق آمار «یونسکو» افزایش چشمگیری داشته است. مشارکت اقتصادی زنان در این سال‌ها ۲۹ درصد افزایش را نشان می‌دهد.^(۱۲) در مصر بسیاری از زنان سرپرستی خانواده‌ها را به عهده دارند. این مساله خصوصاً در مناطق روستایی چشمگیرتر است. مقالات مصری از ناراضی‌های مردان از کارکردن زنان در بیرون در منزل صحبت می‌کنند که این امر موجب به هم خوردن نظم خانوادگی، افزایش میزان مصرف، و شیوعی وسایل نقلیه عمومی و خیابانها شده است. اما واقعیت آن است که زنان امروز مصر، بخش عمده‌ای از بار هزینه اداره منزل را به عهده دارند. هر چند که در بیشتر مراکز اقتصادی، حقوق کمتر از مردان

دریافت می‌کنند. ارائه داده‌ها نشان می‌دهد که تغییرات بانوان مصری، همانند زنان بیشتر کشورهای عربی مشکلات متعددی در صحنه سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، حقوقی، برخورد دارند و تقریباً در همه این زمینه‌ها شهروند درجه دوم محسوب می‌شوند. بخش عمده نقش محدود آنها به افکار سنتی رایج و حاکم بر جامعه مصری برمی‌گردد که همواره درصد انزوا و به خانه محدود کردن زن است. اما افزایش تعداد بانوان تحصیل‌کننده و شاغل در رده‌های بسالاری اداری و دانشگاهی موفقیت بزرگی برای زنان محسوب می‌شود که همواره سعی در بهبود وضعیت هم‌جنس‌های خود دارند. گروه‌ها و انجمن‌های فمینیستی، مصر برای بهبود شرایط عمومی زندگی زنان بسیار کوشیده‌اند و به موفقیت‌های چشمگیری هم دست یافته‌اند که این تلاش راه ورود و فعالیت زنان مصری را تا حدی هموار کرده است.

منابع:

- ۱- سیدهدی تکیه‌ای، کتاب سیزمصر، (تهران: انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۲، ص ۱۰)
- ۲- جلیله کدیور، مصر از زوایای دیگر، (تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۳)
- 3/ Earl Leulivan women in Egyptian public life (New York, Syracuse university press, 1986) p.22
- 4/ The Epytptian NGO platform Document to the International conference on population And Development, cairo, 5-13 september. 1994 , p 42
- 5/ Ibid, p 10
- 6/ Ibid, p 49
- ۷- ناریمان، عبدالقادر، المرأة والمشاركة فی الحیة الديمقراطية والتنمية والسلام فی مصر، الرائدة العالم، نشرین الثانی / توخیر - كانون الاول / دسامبر ۱۹۹۵
- 8/ fadwa El- Gulnadi, velling Intifath with Muslim Ethio . Egypt's contemporary Islamic movement, social problem, vol.28
- 9/ stave nequs Baning the veil, middle East journal, N 527, 7 June 1996.
- ۱۰- سنل ۲۵۵۲ چه کسی آنسوی محجبه شدن هنرپیشه‌های مصری قرار دارد، مترجم مقدس، تاریخ ۷/۲/۸۹ دفتر فرهنگ و ارتباطات اسلامی.
- 11/ Cultural chages in women's life- stage. unesco/society for International Development.

- فقدان تجربه و اعتماد به نفس و مسئولیت‌دوگانه زنان مصری در منزل و خارج از منزل. از موانع اصلی مشارکت سیاسی زنان است.